

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TA'LIM SOHASIDA AMALGA OSHIRILGAN
ISLOHOTLAR**

Orishboyeva Sitoraxon

Far'ona Davlat Texnika Universiteti talabasi.

Muhiddinova Mahbubaxon

Farg'ona Davlat Texnika Universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17745569>

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasi ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning samarali choralariga bag'ishlangan. Yangilangan strategiyalar, institutsional o'zgarishlar, maktabgacha ta'limdan tortib umumiy va oliy ta'limgacha bo'lgan barcha darajalarda moliyalashtirish va o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'zgarishlar chuqur tahlil qilingan. Mualliflar Prezident Shavkat Mirziyoyev boshchiligidagi davlat siyosati, "Strategiya" va 2026-yilgacha rejalashtirilgan maqsadlar, shuningdek, GPE, UNICEF va Islom taraqqiyot banki (ISDB) bilan hamkorlikda amalga oshirilgan loyihalar - maktab infratuzilmasini rivojlantirish, yangi o'quv markazlarini tashkil etish, o'qituvchilarni tayyorlash va raqamli transformatsiyani ko'rib chiqadilar. Maqolada ta'lim sifatini va barqaror rivojlanishni yaxshilashga qaratilgan tashabbuslarning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati, shuningdek, istiqbolli natijalar va kelajakdagi muammolar ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston ta'lim islohoti, ta'lim islohotlari, maktabgacha ta'lim O'zbekiston, pedagogik kadrlarni rivojlantirish, ta'limda raqamli transformatsiya, davlat ta'lim siyosati, ta'limda xalqaro hamkorlik, ta'limni moliyalashtirish va investitsiya qilish, ta'lim sifati, o'quv markazlari va murabbiylik.

KIRISH

Ta'lim saqlab qoladi — har qanday davlatda uzoq muddatli iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish qurilishi bo'lib. O'zbekiston Respublikasi ham so'nggi ta'limni modernizatsiyalashga, hisob transformatsiyasiga va inson kapitalini kapitalga oshirishga keng ko'lamli strategiyalarni amalga oshiradi. Uchqur tizim2023–2026-yillarga mo'ljallangan “National Partnership Compact” orqali shakllantirilgan bo'lib, joriy davrda ~ \$580 milliondagi investitsiyalarni jalb qilishni nazarda tutadi. Joriy mamlakat davlat byudjeti byudjeti ta'limga ajratilgan mahsulotlar miqdori qatorida yuqori bo'lib, 2018-yilda ta'lim mahsulotlari YaIMning 5.9% ini tashkil qilgan.

Bunday homiylik, byudjet sarmoyalari bilan birga olib borish va o'qishni yaxshilash vazifa sifatida'tirof etilmoqda — ayniqsa o'quvchi mahsuldor va bilim darajasida. E'tiborli jihat, O'zbekiston 2025-yilda markaziy Osiyoda birinchi bo'lib UNESCO EMIS PATT (Education Management Information System Progress Assessment Tool)ni joriy qildi. Bu vosita ta'lim ma'lumotlarini yig'ish, hamda boshqarish va strategik mahsulotni ta'minlaydi, SDG 4 — sifatli ta'lim maqsadiga erishishda muhim rol o'ynaydi. Makroiqtisodiy kontekstda, O'zbekiston aholisi yosh bo, mehnat bozoridagi yangi iqtisodiyotlar — texnologik malakalar, hisoblash savodxonlik va ijodkorlik — ta'lim tizimidan yuqori talabni ishlab chiqaradi. Shu boisning ta'lim raqamlashtirish strategiyasi va katta-katta sarmoyalar kiritilishi bugungi kunda, balki hukumatning muhim ijtimoiy iqtisodiy rivojlanishi uchun qurmoqda.

Keyinchalik, erta bosqichda (maktabgacha) ta'lim sifatini hisobga olgan holda ham muhim yutuqlar qayd etilmoqda. Misol uchun, 2017-yilda maktabgacha ta'limga qamrov faqat ~27% ni tashkil qilgan bo'lsa, 2024–2025-yillardagi ma'lumotlarga ko'ra bu ko'rsatkich ~73–77% gacha yetkazildi. Yangi 11 ta viloyat pedagogik ustaxonalari tashkil qilinib, butun bo'yicha pedagogning malakasini oshirish malakasini oshirish strategik dastur joriy etilmoqda. Lekin, sarmoyalash va infratuzilma yordamida katta yutuqlarga erishilsa-da, ishlab chiqarish tizimlarida, o'qituvchilarning kasbiy malakasida va o'quvchilarning real o'qish sifatida jiddiy chaqiriqlar mavjud. Masalan, davlat inspeksiyasi 202-yilda o'tkazgan 2da faollashtirilgan pedagoglarning 25% dan ortig'i milliy doimiy malaka talablari bo'yicha yetarli darajada emasligi aniqlangan.

Boshqa tomondan, 4-sinf o'quvchilaridan olingan xalqaro test o'quvchilarning katta qismi o'sib borayotgan bo'yicha minimal kompetensiyamayotganini ko'rsatmoqda (masalan, PIRLS ma'lumotlari bo'yicha ~ 30.2% o'quvchilar yetarli darajada emasligi qayd etilgan). Ush biz O'zbekistonning ta'lim jarayonida amalga oshirilgan amaliy dasturlarning kompleks tahlilini taqdim etadi. olingan, savollar ko'rib chiqiladi: 2023–2026-yillarda imzolangan Partnership Compact rejasi amalga oshirilmoqda? Maktabgacha ta'lim va umumta'limda qamrovdagi o'sish qanday natija mumkin? O'qituvchilarning malakasini olish bo'yicha yangi dasturlar ta'lim sifatiga qanday ta'sir qilmoqda? Va nihoyat, kelajakdagi 5–10 yil ichida O'zbekiston ta'lim tizimi qanday rivojlanishi va bilan yuzma-yuz bo'lishi mumkin? Ush kirish qismidan keyingi bo'limlarda maqolalar emiral reformalar, moliya, institutlar o'rnatish va maqsadlarning baholanishi tahlil, hamda global tajribalar asosida kelajak bo'yicha aniq va maqsadli tavsiyalar taklif.

ADABIYOT TAHLILI VA METODIKASI

1. Adabiyot tahlili

Tahliliy adabiyotlar va ilmiy manbalar U ta'lim yaratishning nazariy va amaliy harakatini ishlab chiqishda muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, biz uch asosiy yo'nalish bo'yicha mavjud tadqiqot va hujjatlarni ko'rib chiqdik: pedagoglar tayyorlash va malaka oshirish, maktabgacha ta'lim infratuzilmasi va qamrovi, hamda raqamli transformatsiya va yordam tizimi.

Ishlab chiqarish va malakali yordam: IsDB va GPE tomonidan moliyalashtirilayotgan "Smart-ED" loyihasi 2025–2029 yillarda o'qituvchilarning doimiy kasbiy ta'limini (Continuous Professional Learning, CPL) joriy etishni nazarda tutadi.) UNESCO bilan Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi o'rtasida imzolangan yangi ham pedagogik kadrlar tayyorlash va kasbiy faoliyatini yaxshilashga kelishuv. Shu bilan birga, gender bilan tenglikka yo'llangan o'rganish bo'yicha reja ham aniqlangan. Maktabgacha ta'lim infratuzilmasi va qamrovi: UNICEF ma'lumotlariga ko'ra, 2017–2022 yillar orasida maktabgacha ta'lim soni darajasi oshgan (5211 tadan 29 420 taga), shu bilan birga davlat va nodavlat maktabgacha tashkilotlari kengayib kuzatilmoqda.

Bundan tashqari, maktabgacha ta'limda sifatni belgilashga alohida e'tibor berilmoqda: 2024 yilda ~6500 pedagog kadrlar malakasini oshirish kursidan o'tgan. Shu tarzda, adabiyotlar infratuzilma malaka malaka oshirishning ikki yo'nalishini tasdiqlaydi. Raqamli transformatsiya va boshqarish tizimi: UNICEF 2025-yilgi hisobotida O'zbekistonda 540 000 maktab o'qituvchisi va 174 000 maktabgacha ta'lim pedagogi borligi, boshqaruv transformatsiyasida markaziy rol o'ynashi ta'kidlangan.

Bundan tashqari, O'zbekiston 2025-yilda UNESCO ning EMIS PATT (Education Management Information System Progress Assessment Tool) ni joriy qildi, bu ma'lumot yig'ish va harakatni kuchaytirdi. Tahliy manbalar shuni ko'rsatmoqda, faqat kuch bilan boyitilgan emas, balki tizimli va maqsadli sifatli olib borilmoqda: pedagogik kadrlar malakasini yaxshilash, gender tengligi, xavfsizlik va ma'lumot boshqaruvi — ularning barchasi ilmiy va xavfsizlik moslashgan.

2. Metodologiya

Ushtadqiqot tadqiqot metodologiyasi:

1. Siyosat hujjatlari tahlili (Siyosat tahlili):

Vazirliklar, UNICEF, UNICEF, UNESCO va IsDB kabi xodimlar tomonidan chop etilgan hujjatlar, hujjatlar va ma'lumotlar ma'lumotlari tahlili (masalan, "Smart-ED" hujjatlar).

Ushda hujjatlar, o'rnatish ishlari, moliyalashtirish modeli.

2. Statistik ma'lumotlar tahlili (Miqdoriy tahlil):

UNICEF va O'zbekiston hukumatining rasmiy statistik ma'lumotlari — masalan, maktabgacha ma'lumotlar sonining o'sishi, pedagoglar soni, o'quvchilarning qamrovi) — yig'iladi va trend tahliliga qo'yiladi.

EMIS PATT yo'nalishi va nazorat indikatorlari orqali ma'lumot yig'ish ta'minlash baholanadi.

3. Intervyu va Fokys Guruh Metodi (sifatli usullar):

Siyosat ishlab chiqarish chiquvchilari, ta'lim jarayonlari va o'qituvchilardan chuqurlashtirilgan intervyular yordam. Bu usul "gender-responsive teacher education" yordam beradi.

Fokys yordam sifatida pedagoglar va maktabgacha maktabgachasidagi rahbarlar faoliyatining haqiqiy ta'siri haqida amaliyot'z tajribalarini bo'lish (masalan, murabbiylik modellari, doimiy kasbiy o'qitish, kredit-modultizim).

4. Prognozlash va Simulyatsiya:

Trend tahlili natijalari 2025–2030-yillar oralig'ida ta'lim tizimida kelishilgan holda kelishilgan bo'lishi mumkin. Masalan, agar maktabgacha ta'lim qamrovi 2022–2024 yillardagi o'sish sur'atida davom etsa, 2030-yilgacha 3- 6 bolalar qamrovi 85–90% kelajakda yetishtirish mumkinligi qurilish, bu esa pedagoglar va infratuzilma uchun yangi talablar. (Bu raqamlar hipotetik modellashirish natijalari va mavjud UNICEF hamda hukumat ma'lumotlariga asoslanadi.)

Bundan tashqari, in gender nazariyasi nuqtai nazaridan olib boriladi, ayniqsa "gender-responsive teacher education" loyihasida.

Transformatsion o'quv nazariyasi (transformative learning theory), o'qituvchilarning doimiy malaka va murabbiylik (mentorship) modeli orqali qanday davolash va professional o'quv amaliyoti tahlili.

NATIJALAR

Ush tadqiqotda yig'ilgan ma'lumotlar va tahlillar asosida O'zbekiston ta'lim olib borilgan jarayonlarning amaldagi qanday loyiha bergani va istiqboldagi tendensiyalari aniqlanib, xulosalar chiqarildi.

1. Maktabgacha ta'lim (Early Childhood Education) qamrovi va sifatida o'sish

2017-yilda 3–6 qurilgan bolalar orasida maktabgacha ta'limga qamrov yetkazib 27%ni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 73% gacha oshdi.

2025-yilda UNICEF va IsDB qo'shma loyihasi doirasida 11 ta "Pedagogik ustaxonalar" tashkil etildi.

Ush ustaxonalarida yangi o'quv usullari joriy qilingan 6,500 dan ortiq maktabgacha ta'lim pedagoglari va menejerlar malakasini oshirish kurslaridan zarur. To'liq maktabgacha ta'lim ishchi kuchi — 120,000 nafar xodim (o'qituvchilar, metodistlar va menejerlar) — tegishli sifat nazorati ostida. Bo'yicha olingan natija: IsDB tomonidan moliyalashtirilgan hajm 50 million bo'lib, UNICEF bilan hamkorlikda 2,3 million dollar ajratilgan. Ushqaralar ko'rsatishi, yuksalish maktabgacha talimda milliy qamrovni oshirish — bu esa pedagoglar malakasini ham o'zlashtirish darajasini oshirish — bu esa balki pedagoglar malakasini oshirish ta'sir ko'rsatishi prognoz qilish.

2. Umumta'lim (maktab) tizimidagi o'sish va resurslar

2024/2025 o'quv yilida umumta'lim maktablarida tahsil olayotgan o'quvchilar soni 6,776,3 ming (6,8 million) nafarga yetdi.

O'qituvchilar soni ham jiddiy o'sdi: 2024/2025-yilda umumta'limda faoliyat olib borayotgan o'qituvchilar soni 564,9 ming nafarni tashkil qildi, bu 2015/2016-yilga nisbatan tegishli 43,4% o'sishni bildirdi.

Maktablarda o'quvchilar va o'qituvchilarga nisbatan nisbati ("pupil-teacher ratio") 11:1 darajasida bo'lib, hukumat maqsadiga ko'ra 2025-yilgacha bu ko'rsatkichni 10:1 ga yaqinlashtirish yordami.

Shu bilan birga, byudjet resurslarini ishlab chiqarish va maktab infratuzilmasini yaxshilash 2026-yilgacha ta'lim tizimida qo'shimcha 1,2 million o'quv energiya ishlab chiqarish. jismoniy, maktabda o'quvchilar soni yo'qolmay, o'sib xavf va resurslarni yuklaydi. Bu tendensiya, agar davom etsa, 2026–2030-yillarda ta'limga bo'lgan talabni bajarishga xizmat qilishi mumkin.

3. O'qituvchilar malakasini tuzatish va sifatli kadrlar

UNES va O'zbekiston Maktabgacha va Maktabgacha ta'lim vazirligi o'rtasida imzolangan yangi versiya CO "SMART-ED" loyihasi bo'yicha \$6,5 million miqdorida mablag' ajratiladi, bu 2025–2029-yillar oralig'ida o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va malaka oshirishni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

O'qituvchilarning attestatsiyasi va tizimini qayta tiklash va professional dastur uchun yangi platformalar joriy etilmoqda (ayniqsa, "in-service" o'quv modellari va murabbiylik usullari). Bu holatning murakkabligi va holatini tiklash.

IsDB–UNICEF hamkorligida tashkil etilgan ustaxonalarda blended (aralash) metodika va multimedia vositalari orqali o'qituvchilarga amaliy va nazariy bilimlar ishlab chiqarilmoqda, bu esa pedagogik uslub va o'rnatish sifatini yaxshilashi prognoz ishlab chiqarish.

4. Toshkiliy va institutsional samaradorlik

Islohotlar bo'yicha ma'lumotlar boshqaruv tizimlari (EMIS) kuchaytirildi. Bu milliy ma yig'ish va monitoring, balki siyosat ishlab chiqarish ishlab chiqarishda samaradorlikni aniqlashga yordam berish.

Xalqaro hamkorlik (IsDB, UNICEF va boshqa agentliklar) ta'lim sektoriga katta investitsiyalarni jalb qilmoqda. Masalan, IsDBgacha tashabbusi bilan o'zbek maktabgacha ta'lim faoliyati jadal va sifatli kadrlar tayyorlashga yordam sifatida amalga oshirilmoqda.

Ush hamkorlik va institutlar o'zaro integratsiyasi tufayli, keyingi besh yil (2025–2030) samarali monitoring va ta'lim tizimi orqali samarali va tezkor echimlar ishlab chiqarish jarayonida oshadi.

5. Tavsiyaga erishgan istiqbolli tendensiyalar va kelajakda-xatarlar

Agar maktab'limda hozirgi sur'atlari davom etsa, 2030-yilgacha 3–6 ta hududga bolalar orasida qamrov 85–90% ga yaqin mumkin bo'lgan katta. Bu esa ta'lim infrastrukturasi bo'lgan talabni yana bir bor, ayniqsa yangi maktabgacha 'lar va pedagog kadrlar tashkilotiga.

O'qituvchilar soni va malakasiga yordam investitsiyalar tufayli, 2028–2032-yillar oralig'ida pedagogik kadrlar sifatida yuqori darajada, malakali kreativ va yuklardan yuklashdan o'tkazishni o'tkazishni o'z ichiga oladi. muammo, moliyaviylashtirish va infratuzilma muammolari tufayli qolishimumkin: qo'shimcha 1,2 million o'quv joyini rejalari juda ambitsiyali bo'lib, buning uchun talab qilish uchun byudjet va yukini oshirish zarur bo'ladi.

Raqamli foydalanish va EMIS tizimlarining kengayishi bilan bog'liq kelajakda — agar ma'lumotlar to'g'ri to'planmasa va tahlil qilinmasa, siyosat ishlab chiqarishda xatolar va manbalarni noto'g'ri yo'qotish mumkin. Tahlil shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekiston ta'lim jarayonlari jiddiy amaliy yordam sifatida: maktabgacha ta'lim qamrovi keskin oshgan, o'qituvchilar soni va malakasi yaxshilanadi, va institutsional monitoring monitoringi va mexanizmlari mustahkamlanadi. Shu birga, bu jarayon davom ettirilsa va natijada yaratilgan resurslar samarali boshqarilsa, 2030- ta'limgacha tizimida muhim o'zgarishlar — jismoniy qamrov balki sifat sifat ham yutuqli bo'lishi — yuqori.

MUNOZARA

Ushbu tadqiqot hamda tadqiqot O'zbekiston ta'lim olish amalda olib borilayotgan jarayonlarning kuchli va zaif tomonlarini ilmiy tekshirish uchun asos bo'ladigan istiqbollari va istiqbollari.

1. Maktabgacha ta'lim va tengsizlik masalalari

— Statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, jismoniy va nodavlat maktabgacha ta'lim korxonalari soni ortib jarayonlar: 2024-yilida mamlakatda 38 058 maktabgacha ta'lim masalalari ishlagan, sud 28 72 tasi — xususiy nodavlat tashkilotlar.

Bu shuni anglatadiki, maktabgacha ta'lim infratuzilmasida faollik va bozor-orientatsiyalangan ishlab chiqarishni rag'batlantirmoqda. Buning uchun, bu tengsizlikni ham ishlab chiqarishi mumkin: nodavlat rivojlanishi mumkin bo'lgan kuchga ega bo'lgan yuqori oila yoki shaharlarda jadal rivojlanish bor. Agar davlat nazorat mexanizmlari va sifat kafolati talablarini mustahkamlasa, tegishli bog'chalar kengayishi yaxshi bo'lishi mumkin; lekin holda, unga bog'liq bo'yicha "ta'lim bo'shligi" kuchayishi aks holda mavjud.

2. Umumta'limda o'sish va pedagogika resurslari

— Maktab o'quvchilari soni 2024/2025 o'quv yilida 6,776,3 ming nafarga yetdi. Shu paytgacha ta'lim infratuzilmasi kengayishi va demografik o'sish orqali talab oshmoqda.

— O'qituvchilar sonidagi ham o'sgan: 2024/2025-yilda umumta'limda 564,9 ming o'qituvchi faoliyat yuritmoqda, bu 2015/2016-yilda 385 mingdan 43,4% o'sishdir.

Bu o‘ strategik tiklanish bo‘lsa-da, faqat son ko‘ sifatini kafolatlaydi deb aytib bo‘lmaydi.

O‘qituvchilarning malakasini nazorat qilish, attestatsiya va murabbiylik (mentorship) yondoshuvi orqali professional o‘shish nazorat qilish lozim.

3. Oliy ta‘lim va gender inklyuzivligi

— 18–23 yoshlar orasida oliy ta‘limga qamrov 2024-yil/yilda 47,7% ni tashkil qildi, va bu 2014-yilga nisbatan 40,9% ga oshgan.

— Qizlar uchun ko‘rsatkich alohida ahamiyatli: 2024-da 18–23 yil bu qizlarning oliy ta‘limga qamrovi 52,4% gacha yetgan. Bu esa gender iqtisodiy kirishni yuqori darajada yaxshilaydi va uzoq muddatda ijtimoiy rivojlanish va iqtisodiy rivojlanishga ta'sir ko'rsatadi.

4. Sifat va kompetensiya raqobat ta‘limga o‘tish

— UNICEF, IsDB va boshqa hamkorlar bilan “SmartED” loyihasi asosida 19,2 million AQSh dollari miqdoridagi investitsiya amalga oshirilgan. Bu loyiha inkuziv va kompetensiyaga raqobatbardosh ta‘lim prinsiplarini boshqarishni maqsad qilgan.

— Bu ta'lim sifatini yaxshilashga o‘quvchilarning 1-asr ko‘2i — tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish, shaxsiy savodlik —ni kuzatishga yo‘ shaxsiylashtirilgan. Tadqiqotdan ko‘rinib turibdiki, IMIS tizimida ma‘lumot yig‘ish va monitoringni ta‘minlash (masalan, UNESCO EMIS PATTni joriy etish) bu strategiyani qo‘llab-quvvatlash uchun muhim.

5. Gavjum bitiruvchilarning mehnat bozoriga mosligi va kun-xatarlar

— 2024/2025-yilda 455,2 ming nafar 11-sinf o‘quvchisi maktabni tugatadi. Ush katta auditoriyaning mehnat bozoriga kirishi, ayniqsa ta‘lim va iqtisodiy sohalarda ishlab chiqarish korxonalari ishlab chiqarish, mehnatda mehnat va balli yo‘l bozorini ishlab chiqarish mumkin.

— Agaretensiyaga samarali ta‘lim va sifatli o‘rganish bo‘yicha ishlab chiqarish bo‘lmasa, o‘qishdan keyingi bitiruvchi moslashuvi zaif bo‘lishi mumkin. Bu esa yoshlarning yuqori ishsizlikni ogohlantirishi va ijtimoiy muammolarga olib kelishi mumkin.

6. EMIS va ma‘lumot asosli siyosatni rejalashtirish

— EMIS PATTni joriy etish orqali O‘zbekiston maktab ma‘lumotlarini yig‘ish, va siyosat ishlab chiqarishda tahlil qilingan materiallarni ega bo‘ldi. Bu esa vaqt siyosat ishlab chiquvchilarga real rejimda ma‘lumotga qarorlar qabul qilish qiladi.

— Ammo, har qanday ma‘lumot tizimi kabi, bor: agar ma‘lumotlar sifati past, yangilanishi sekin yoki ma‘lumotlar tahlili chuqurlikda bo‘lmasa, siyosat noto‘g‘ri yo‘nalishda bo‘lishi mumkin. Bu esa resurslarni noto‘g‘ri yo‘ish ishlab chiqarish va strategiyaning ishlab chiqarishga olib kelishini ishlab chiqish.

7. Istiqbolli tendensiyalar va tavsiyalar

— Agar hozirgi sur‘at va rivojlanish davom etsa, 2028–2030-yillarda O‘zbekistonda inklyuziv, kompetensiyaga raqobatbardosh ta‘lim modeli kengayadi va ta‘lim tizimi “natijaga yo‘qotilgan” tashkilotga o‘tadi. Bu o‘quvchilarning hosildorligini qayta va mehnat bozorida normalbardosh, yuqori malakali kadrlar tayyorlashga yordam beradi.

— Shu birga, hukumat va hukumat‘lim organlari EMIS’ yanada ta yig‘ilishi, ma‘lumot olish algoritmlarini optimallashtirish va ma‘lumot bilan tahlili xavfsizlikni muhim ahamiyatga ega. Ma‘lumotli siyosat ishlab chiqish mumkin: qo‘shimcha 1,2 million o‘quv joyini rejalari juda ambitsiyali bo‘lib, buning uchun talab qilish uchun byudjet va yukini oshirish zarur bo‘ladi.

Raqamli foydalanish va EMIS tizimlarining kengayishi bilan bog'liq kelajakda — agar ma'lumotlar to'g'ri to'planmasa va tahlil qilinmasa, siyosat ishlab chiqarishda xatolar va manbalarni noto'g'ri yo'qotish mumkin.

Tahlil shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekiston ta'lim jarayonlari jiddiy amaliy yordam sifatida: maktabgacha ta'lim qamrovi keskin oshgan, o'qituvchilar soni va malakasi yaxshilanadi, va institutsional monitoring monitoringi va mexanizmlari mustahkamlanadi. Shu birga, bu jarayon davom ettirilsa va natijada yaratilgan resurslar samarali boshqarilsa, 2030- ta'limgacha tizimida muhim o'zgarishlar — jismoniy qamrov balki sifat sifat ham yutuqli bo'lishi — yuqori.

XULOSA

Ushbu maqolada ko'rib chiqilgan amaliy chora-tadbirlar va islohotlar natijasida, O'zbekiston ta'lim tizimi sohasida sezilarli ijobiy o'zgarishlar yuzaga kelganligi aniqlanadi. Eng avvalo, 2023–2026-yillarga mo'ljallangan Partnership Compact doirasida ta'limga jalb qilingan > \$580 mln miqdoridagi investitsiya mamlakatda teng va sifatli ta'limga yo'naltirilgan strategik hamkorlikni mustahkamladi.

Maktabgacha ta'lim sohasida, UNICEF va IsDB bilan birgalikda amalga oshirilgan islohotlar, bolalar qamrovini 2017-yildagi < 30% darajasidan 75% dan ortiq darajaga oshirishga xizmat qildi. Shu bilan birga, pedagoglarning malakasini oshirishga qaratilgan yangi institutlar va “In-Service” trening markazlari tashkil etildi, bu esa ta'lim sifatini barqaror rivojlantirish uchun poydevor yaratmoqda.

Ma'lumot tizimlarini modernizatsiyalash bo'yicha ham sezilarli yutuqlar bor:

O'zbekiston Markaziy Osiyoda birinchi bo'lib UNESCO EMIS PATT tizimini joriy etdi, bu esa ma'lumot yig'ish, boshqarish va siyosatni ma'lumotlarga asoslab qabul qilish salohiyatini oshiradi.

Biroq, islohotlar bilan birga ba'zi xavf-xatarlar ham mavjud. Maktabgacha ta'lim infratuzilmasini kengaytirish uchun qo'shimcha ~ 620 000 o'rin yaratilishi rejalashtirilganligi ma'lum qilinmoqda, lekin bu reja amalga oshirilmasa, o'sib borayotgan bolalar soniga xizmat ko'rsatishda moliyaviy va logistika cheklovlari yuzaga kelishi mumkin.) Bundan tashqari, o'qituvchilar malakasini oshirish va attestatsiya tizimlarini raqamlashtirishda murabbiylik (mentorship) va doimiy professional rivojlanishni rag'batlantirish mexanizmlarini yanada kengaytirish zarur.

Kelajakda, agar hozirgi islohotlar strategik yo'nalishda davom etsa, ta'lim tizimi nafaqat keng qamrovli, balki raqamli va kompetensiyaga asoslangan barqaror tizimga aylanishi mumkin.

Ayniqsa, 2030-yilgacha O'zbekiston yosh aholisi uchun ilmiy, iqtisodiy va ijtimoiy salohiyatni maksimal darajada ochib beruvchi ta'lim tizimini shakllantirish imkoniyati mavjud.

ILMIY ADABIYOTLAR VA SAYTLAR MANBALARI

UNICEF Uzbekistan – Ta'lim bo'limi

1. **Tashkilot:** UNICEF Uzbekistan

Maqola/Hujjat nomi: “Talim O'zbekistonda”

<https://www.unicef.org/uzbekistan/uz/talim>

2. **UNICEF Press-Relizlari:** Islohotlar va Investitsiyalar
3. **Tashkilot:** UNICEF Uzbekistan

- Maqola/Hujjat nomi:** “O‘zbekiston hukumati va rivojlanish bo‘yicha hamkorlar 2023–2026 yillarda ta’lim islohotlarini amalga oshirish majburiyatini olmoqda”
<https://www.unicef.org/uzbekistan/uz/press-releases/ozbekiston-hukumati-va-rivojlanish-boyicha-hamkorlar-2023-2026-yillarda-talim>
4. **UNESCO – EMIS PATT**
5. **Tashkilot:** UNESCO
Maqola/Hujjat nomi: “Uzbekistan becomes first in Central Asia to launch UNESCO’s Progress Assessment Tool for Education”
<https://www.unesco.org/en/articles/uzbekistan-becomes-first-central-asia-launch-unescos-progress-assessment-tool-education>
- Rivojlanish va modernizatsiya bo‘yicha ilmiy maqolalar**
6. **Muallif:** Ergasheva, M. A.
Maqola nomi: “The Modernization of Uzbekistan’s Education System and Its Alignment with International Standards”
<https://researchweb.uz/index.php/idea/article/view/370>
7. **Muallif:** Siddikov, R. B.
Maqola nomi: “Reforms in the Higher Education System of Uzbekistan: Problems of Transformation”
<https://cibgp.com/index.php/1323-6903/article/view/573>
8. **Muallif:** G‘aniyeva, H.
Maqola nomi: “Education Reform in the Republic of Uzbekistan: Modern Schools and Modern Education”
<https://hp.jdpu.uz/index.php/presedu/article/view/8618>
- Moliya va byudjet boshqaruvi bo‘yicha tadqiqotlar**
9. **Mualliflar:** Bauyetdinov, M. J. va Medetbayeva, D. T.
Maqola nomi: “Ta’lim muassasalarida moliyaviy resurslarni samarali rejalashtirish va boshqarish”
<https://green-eco.uz/index.php/GED/article/view/4844>
- Texnologik va raqamli ta’lim tendensiyalari**
10. **Muallif:** Badshah, A. va boshqalar
Maqola nomi: “Towards Smart Education through the Internet of Things: A Review”
<https://arxiv.org/abs/2304.12851>
11. **Muallif:** Kamalov, F., Calong, D. S., Gurrib, I.
Maqola nomi: “New Era of Artificial Intelligence in Education: Towards a Sustainable Multifaceted Revolution”
<https://arxiv.org/abs/2305.18303>
12. **Muallif:** Alkhatlan, A. va Kalita, J.
Maqola nomi: “Intelligent Tutoring Systems: A Comprehensive Historical Survey with Recent Developments”
<https://arxiv.org/abs/1812.09628>
13. **Muallif:** Lytvynova, S. va Melnyk, O.

Maqola nomi: “Professional Development of Teachers Using Cloud Services During Non-formal Education”

<https://arxiv.org/abs/1807.05987>

Rasmiy strategik hujjatlar va bitimlar

14. **Tashkilot:** UNICEF Uzbekistan

Hujjat nomi: “Ta’lim sektorida islohotlarni amalga oshirishda sheriklik to’g’risidagi bitim”

<https://www.unicef.org/uzbekistan/uz/media/5671/file/Ta%E2%80%99lim%20sektorida%20islohotlarni%20amalga%20oshirishda%20sherklik%20to%E2%80%98g%E2%80%99risidagi%20bitim.pdf>

15. **Tashkilot:** UNICEF Uzbekistan

Hujjat nomi: “Bitim ilovalari: maktab sig’imlari va smenalar”

<https://www.unicef.org/uzbekistan/uz/media/5671/file/Ilovalar.pdf>